

Základní umělecká škola Trutnov

Nové dimenze výuky uměleckých předmětů na ZUŠ Trutnov

Klavír a písnička *Sešit 3*

Štěpánka Hrubecká

Lucie Viesnerová

Anna

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OBSAH:

Nestarej se, ženo má	1
Nestarej se, ženo má v sextách	1
Nestarej se, ženo má v terciích	1 - 2
Pějme píseň dokola	2
Pějme píseň dokola obměna	3
cvičení na příraz	4
Já jsem muzikant	4
Já mám koně	5
Já mám koně šesti-ruč	5 - 6
Já mám koně	7
Já mám koně se zvonkohrou	8
Černé oči jděte spát	9
Kudy, kudy, kudy cestička	10
Vyšla luna bílá	11
Maličká sú	12
Když jsem já jel včera ráno	13
Proč nás Pán Bůh tresce	14
cvičení v D dur	15
cvičení se synkopou	15
Holka rozmilá	16
Když jsem já ty koně pásal	17
cvičení v B dur	18
Pásla ovečky	18
Tráva neroste	19
projdeme se v Es dur	20
cvičení k písni	20
V Nevolickým uodolí	21
Sedělo děvča	22
Oh, Susanna	23 - 24
Obraty kvintakordu	25
Takhle v Rokycanech	26
Červená řeka	26
Praktický úkol	27 - 28
Doprovod pomocí tří akordů T S D, akordové značky	29
Voděnka studená	30
Kadence v tóninách C, G, D, F	31 - 34
Kadence v C dur	31
Kadence v G dur	32
Akordové značky - obraty kvintakordu	32 - 33
Kadence v D dur	34
Kadence v F dur	34
Stupnice A dur	35
Kvinakord a obraty A dur	36
Kadence A dur	36
Valčíková figurace	36
My Bonnie	37

OBSAH:

Na tý louce zelený	38
Stupnice E dur	39
Kvintakord a obraty E dur	40
Kadence E dur	40
Polková figurace	40
Já jsem z Kutné Hory	41
Kdyby byl Bavorov	41
Stupnice B dur	42
Kvintakord a obraty v B dur	43
Kadence B dur	43
Synkopická příznávka	43
Komáři se ženili	44
Beskyde, Beskyde	45
Stupnice Es dur	46
Kvintakordy a obraty v Es dur	47
Kadence Es dur	47
Rozkladová figurace	47
Když jsem k vám chodíval	48
Široký, hluboký	49

obrázek na str. 7 je od Zdislavy Holomíčkové
klavírní doprovody 1 - 30 zhudebnila Š. Hrubecká

Ilustrace na titulních stranách vytvořili žáci z výtvarné třídy Pavly Hodasové.

ÚVOD

„Lidová píseň“ předávaná z generace na generaci se v dnešní době jakoby ztrácí. A přitom její melodičnost a rytmická svěžest má v sobě sílu povzbuzení. Čím lépe ji naše děti a žáci poznají, tím snadněji pochopí písně jiných národů. Používáme zahraniční materiály, kde jsou písně metodicky seřazeny. Inspirovaly jsme se a snažily se i naše písně takto metodicky uspořádat.

Klavírní doprovody jsem psala tak, jak na mě působila i poezie slov v textu ukrytá. Největší radost bych však měla, kdyby se žáci odvážili hledat vlastní doprovody k písním třeba i podle tohoto návodu. Přeji všem mnoho radosti s hudbou.

Štěpánka Hrubecká

Sešity Klavír a písnička jsou doplňkové materiály pro výuku hry na klavír, které jsou zaměřeny na hru lidových písní a tvoření doprovodů k písním. V první části sešitu jsou řazeny jednotlivé lidové písně dle obtížnosti. Doprovody k písním složila Štěpánka Hrubecká.

V druhé části sešitu, kterou vytvořila a uspořádala Lucie Viesnerová, se žáci učí teorii z oblasti not, rytmu, intervalů, stupnic, akordů, akordových značek a harmonie a zároveň plní praktické úkoly, tvoří doprovody a improvizují. Postupně se učí vytvářet si doprovody k lidovým písním od nejjednodušších variant doprovodů až po použití vedlejších a mimotonálních harmonických stupňů. Zároveň se seznámí s tanečními a jazzovými styly, kde si mohou zkusit složit krátké skladby v daném stylu a rytmu. Obě části se dají libovolně kombinovat, záleží na učiteli, jak materiály použije ve výuce a přizpůsobí je individuálním schopnostem žáka. Na přiloženém CD si žáci mohou poslechnout nahrávky písní a cvičení, které využijí při své domácí přípravě.

Ve všech sešitech jsou použity symboly – kytička, ptáček, kniha. Kniha představuje teoretický poznatek, ptáček symbolizuje praktický úkol a kytička značí metodickou poznámku nebo návod, jak daný úkol řešit.

Věřím, že sešity Klavír a písnička budou inspirací i vhodným materiálem k doplnění a zpestření výuky hry na klavír.

Lucie Viesnerová

PODĚKOVÁNÍ

Rády bychom touto cestou poděkovaly skladateli Jiřímu Gemrotovi za cenné rady a připomínky při tvorbě klavírních doprovodů. Děkujeme za krásné skladatelské semináře s dětmi, které byly inspirací pro naši práci. Zároveň velký dík patří hudebnímu skladateli Jaroslavu Šťastnému, který připravil pro naše žáky semináře na téma improvizace a stylizace doprovodů k písním.

Poděkování patří Zdislavě Holomíčkové ze ZUŠ v Trutnově, která vytvořila krásné ilustrace v přípravném sešitě, zvláště pak v části Intervaly - Obrázky. Dále za ilustrační doprovod děkujeme Ivanu Moravcovi ze ZUŠ ve Dvoře Králové, který poskytl výtvarné práce svých žáků a výtvarné třídy Jany Wolfové ze ZUŠ v Úpici. Děkujeme výtvarné třídě Pavly Hodasové ze ZUŠ v Trutnově za ilustrace na titulní a závěrečné strany sešitů.

Štěpánka Hrubecká a Lucie Viesnerová

Písně s doprovody

Tónina C dur

Píseň Nestarej se ženo má, jsme již v unisonu hráli.
Co se stane, když jí zahrajeme v sextách a což teprve v terciích?

Unisono

1 Nestarej se ženo má

Musical notation for exercise 1, Unisono. It consists of two staves (treble and bass clef) in 2/4 time. The melody is a simple eighth-note sequence: C4-D4-E4-F4-G4-A4-B4-A4-G4-F4-E4-D4-C4. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes.

2 Sexty

Musical notation for exercise 2, Sexty. It consists of three staves (treble, middle, and bass clef) in 2/4 time. The melody is a simple eighth-note sequence: C4-D4-E4-F4-G4-A4-B4-A4-G4-F4-E4-D4-C4. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. The word "Žertovně" is written above the first staff.

3 Tercie

Musical notation for exercise 3, Tercie. It consists of three staves (treble, middle, and bass clef) in 2/4 time. The melody is a simple eighth-note sequence: C4-D4-E4-F4-G4-A4-B4-A4-G4-F4-E4-D4-C4. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. The word "Žertovně" is written above the first staff.

4 **Pějme píseň dokola**

Vesele ♩ = 100

Pějme píseň dokola
 okolo sto-la la la,
 pějme píseň dokola
 okolo sto-la la la.

Komu píseň schází,
 zaplatí dva mázy.
 Pějme píseň dokola
 okolo sto-la la la.

Zvládne-li žák dobře dvojhmaty v půlových hodnotách v levé ruce, může si zkusit malou variaci.

5

Musical score for exercise 5, consisting of two systems of piano music in 2/4 time. The first system (measures 5-8) features a melody in the right hand with fingerings 4, 3, 4, 1, 2, 4, 1 and a bass line with fingerings 51, 31. Dynamics include *f* and *mf*. The second system (measures 9-12) continues the melody with fingerings 4, 2, 3, 5, 4, 5, 3, 1, 2, 4 and bass line with fingerings 51, 51. Dynamics include *mf* and *f*. Octave markings *8va* and *8vb* are present.

Toto cvičení slouží k upevnění 1., 5. a 8. stupně. Zároveň si žák zopakuje příraz ještě před tím, než se seznámí s písní „Já jsem muzikant“. Cvičení je vhodné transponovat od jakéhokoliv tónu, včetně černých kláves.

6

Musical score for exercise 6, consisting of two systems of piano music in 4/4 time. The first system (measures 6-11) features a bass line with fingerings 5, 2, 1, 32, 32, 32, 5, 2, 1. The second system (measures 12-17) features a melody in the right hand with fingerings 1, 2, 5, 23, 23, 23 and a bass line with fingerings 32, 32, 32. Dynamics include *f*.

Vesele ♩ = 142

1. Já jsem muzikant a přicházím k vám
z české země.
My jsme muzikanti, přicházíme k vám.
Já umím hráti. My umíme taky.
A to na housle. Jak se na ně hraje?
II: Fidli, fidli, staré vidli, fidli, fidli,
housličky. :||
2. ...
A to na basu. Jak se na ní hraje?
Stála basa u primasa, za kamnoma
stála,

- jak primaska zatopila, basa sama
hrála.
3. ...
A to na trumpetu. Jak se na ní hraje?
II: Já rád játra, ty rád játra, on rád játra
trumpeta. :||
4. ...
A to na bubínek. Jak se na něj hraje?
II: Bumtarata, bumtarata, bumtarata,
bubínek. :||

8

Já mám koně

Musical score for exercise 8, measures 1-4. Treble clef, 4/4 time. Bass clef accompaniment with eighth notes.

7

Musical score for exercise 8, measures 5-8. Treble clef, 4/4 time. Bass clef accompaniment with eighth notes.

Jak bude vypadat písnička, když si pozveš dva kamarády, jednoho po pravé a jednoho po levé straně?

9

Já mám koně

Živě ♩ = 128

Musical score for exercise 9, measures 1-4. Treble clef, 4/4 time. Bass clef accompaniment with eighth notes. Includes first and second endings.

mf *p*

6

mp

espress.

mp

mp

10

mf

p

mf

p

mf

p

Co se stane, když pozměníme doprovod k melodii v pravé ruce na začátku a v závěru písně?

10 Živě ♩ = 122 **Já mám koně**

Který další nástroj by mohl převzít veselou melodii, která vychází z melodie písně?

11

Já mám koně

Živě ♩ = 122

Piano
Zvonkohra

8va

6

8va

10 (8)

Černé oči jděte spát

Moderato ♩ = 86

Černé oči jděte spát, černé oči jděte spát,
 však musíte ráno vstát, však musíte ráno vstát.
 Ráno, ráno, raničko, ráno, ráno, raničko
 dřív než vyjde sluníčko, dřív než vyjde sluníčko.
 Sluníčko už vychází, sluníčko už vychází,
 má milá se prochází, má milá se prochází.
 Prochází se po rynku, prochází se po rynku,

nese chlapcům novinku, nese chlapcům
 novinku.
 Novinečku takovou, novinečku takovou,
 že na vojnu verbujou, že na vojnu verbujou.
 Když verbujou, budou brát, když verbujou
 budou brát,
 škoda chlapců na stokrát, škoda chlapců na
 stokrát.

Tónina F dur

13

Kudy, kudy, kudy cestička

Kudy, kudy, kudy cestička
 pro mého Jeníčka,
 Kudy, kudy, kudy cestička
 pro milého?
 On hledá bohatý
 s mašlema na paty,
 ale hodná holka prostičká
 není jeho!

On hledá bohatý
 s mašlema na paty,
 ale hodná holka prostičká
 není jeho!

Kudy, kudy, kudy cestička
 pro mého Jeníčka,
 Kudy, kudy, kudy cestička
 pro milého?
 On hledá bohatý,
 která má dukáty
 ale moje milá matička
 je chudičká.

On hledá bohatý,
 která má dukáty
 ale moje milá matička
 je chudičká.

Najdeš v levé ruce takt, který kopíruje melodii na začátku písně?

14

Vyšla luna bílá

Živě ♩ = 132

Francouzská lidová, český text L. Štíplová

1. Vyšla luna bílá, nedá lidem spát.
Otevři má milá, roztřásl mě chlad.
Zmáčela mi šaty rosa na hloží,
otevři má milá pro lásku boží.
2. Dohořela svíčka, oheň skomírá,
unavená víčka sen mi zavírá.
Ty se nocí touláš a mně se chce spát,
nebuď mě, můj milý, jestli mě máš rád.
3. U sousedů mají svíček dost a dost,
dveře otvírají, když zavítá host.
Chceš-li spát, tak spi si do dne bílého,
ale nemysli si, že máš milého.

Když se nejprve podíváš na celou píseň „Maličká sú“, zjistíš nové věci. Které to jsou?

15

Maličká sú

Allegretto ♩ = 100

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of four systems of piano and bass staves. The first system starts with a piano (*mp*) dynamic and includes a triplet of eighth notes in the right hand and a bass line with fingerings 1, 3, 1, 5, 2. The second system begins at measure 11 and includes a mezzo-forte (*mf*) dynamic in the right hand and a piano (*mp*) dynamic in the left hand. The third system starts at measure 21. The fourth system starts at measure 27 and ends with a double bar line. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes. Dynamics *mp* and *mf* are used throughout.

1. Maličká sú, husy pasu, tancovala bych já, až se třasu,
tancovala bych já, až se třasu.
2. I když sú já, malušenká, přece mě má ráda má maměnka,
přece mě má ráda má maměnka.

Tónina G dur

16

Když jsem já jel včera ráno

Živě a lehce ♩ = 112

Když jsem já jel včera ráno

od milenky,

cinkaly mi podkovinky

cinky-linky;

podkovinky cinky-linky,

když jsem já jel včera ráno

od milenky.

Když jsem já jel včera ráno

z Protivína,

vyrostla mi za kloboukem

rozmarýna;

rozmarýna bíle kvete,

dostal jsem jí včera ráno od děvčete.

Kdybych věděl, má Nanyňko,

že má budeš,

dal bych já ti cestu dláždit,

kde ty budeš;

cestu dláždit dlaždičkama,

ty bys mi ji zaplatila

hubičkama.

Z Čech

Pomaleji ♩ = 105

The image shows a piano score for the piece 'Proč nás pán Bůh tresce'. The score is in 3/4 time and G major. It consists of two systems of music. The first system has 7 measures. The second system starts at measure 8 and ends with a double bar line. The score includes dynamic markings (mf, f, mp, p) and fingering numbers (1-5) for both hands. The right hand plays a melody with some grace notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment.

Proč nás pán Bůh tresce ?

Pro ty mrchy ševce,

že v neděli šijou

a v pondělí pijou:

proto přšet nechce.

Z podbrdská

Tónina D dur

Kterým stupněm začíná stupnice v pravé ruce? Jak by vypadala stupnice D dur, kdyby se zahrála v terciích?

18

Musical score for exercise 18, consisting of two systems. The first system has 8 measures. The right hand plays a sequence of notes: D4 (finger 3), E4 (finger 1), F#4 (finger 4), G4 (finger 1), A4 (finger 4), B4 (finger 1), C5 (finger 4), D5 (finger 1). The left hand plays a sequence of notes: D4 (finger 1), E4 (finger 4), F#4 (finger 3), G4 (finger 1), A4 (finger 4), B4 (finger 3), C5 (finger 2), D5 (finger 1). The second system has 8 measures. The right hand plays: D5 (finger 3), E5 (finger 2), F#5 (finger 2), G5 (finger 1), A5 (finger 3), B5 (finger 1), C6 (finger 2), D6 (finger 5), E6 (finger 2), F#6 (finger 1), G6 (finger 4), A6 (finger 2), B6 (finger 1), C7 (finger 4), D7 (finger 1), E7 (finger 3), F#7 (finger 1), G7 (finger 4). The left hand plays: D5 (finger 1), E5 (finger 3), F#5 (finger 1), G5 (finger 3), A5 (finger 1), B5 (finger 3), C6 (finger 1), D6 (finger 5).

Doplň prstoklady podle předchozího cvičení.

V tomto cvičení si dobře procvičíš synkopy v obou rukách. Písničku se pak rychleji naučíš.

19

Musical score for exercise 19, consisting of three systems. The first system has 8 measures. The right hand plays a sequence of notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter). The left hand plays a sequence of notes: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), D5 (quarter). The second system has 8 measures. The right hand plays: D5 (quarter), E5 (quarter), F#5 (quarter), G5 (quarter), A5 (quarter), B5 (quarter), C6 (quarter), D6 (quarter). The left hand plays: D5 (quarter), E5 (quarter), F#5 (quarter), G5 (quarter), A5 (quarter), B5 (quarter), C6 (quarter), D6 (quarter). The third system has 8 measures. The right hand plays: D5 (quarter), E5 (quarter), F#5 (quarter), G5 (quarter), A5 (quarter), B5 (quarter), C6 (quarter), D6 (quarter). The left hand plays: D5 (quarter), E5 (quarter), F#5 (quarter), G5 (quarter), A5 (quarter), B5 (quarter), C6 (quarter), D6 (quarter).

Valčík ♩ = 72

1. Holka rozmilá, proč si nechtěla perlaře milovat,

holka rozmilá, proč si nechtěla perlaře mít?

On vezme rafičku, kroutí s ní v ohníčku.

Když jí rozpálí, do formy vpálí na chvíličku.

2. Holka rozmilá, jak si zpozdilá, vždyť nejseš jediná,

žes mě nechtěla, tys mě hladila proti srsti!

Když ty mě nechceš mít, musím si namluvit

holku jako květ, ať mě těší svět až do smrti.

Volně ♩ = 74

The image shows a piano accompaniment for the song 'Když jsem já ty koně pásal'. It consists of three systems of music, each with a treble and bass clef staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The first system starts with a mezzo-forte (mf) dynamic and includes fingering numbers like 5, 2, 1, 4, 3, 2. The second system starts at measure 8 and includes a forte (f) dynamic. The third system starts at measure 16 and includes a piano (p) dynamic. The piece ends with a double bar line and a '8vb' marking.

1. Když jsem já ty koně pásal,

přišla na mě dřímota

II: dřímo, dřímo, dřímotinka,

koně vešli do žita. :II

2. Přišel na mě šelma sedlák,

toho žita hospodář:

II: „ Co ty, šelmo, co tu děláš,

že ty koně v žitě máš? “ :II

3. „ A já nejsem žádnéj šelma,

já jsem hodné matky syn.

II: Kdyby mě to jinej řekl,

tomu bych se postavil.“ :II

Z Hradecka

Tónina B dur

Než začneme hrát v tónině B dur, nejprve si poslechni její náladu v následujícím cvičení.

22

Musical score for exercise 22, featuring a treble and bass clef in 3/4 time with a key signature of two flats. The piece consists of a single melodic line in the treble clef and a supporting bass line in the bass clef. A pedal point is indicated by a wavy line under the bass line.

23

Pásla ovečky

Andante ♩ = 100

Musical score for exercise 23, titled "Pásla ovečky", in 3/4 time with a key signature of two flats. The score is divided into four systems. The first system includes fingering numbers (b2, 1, 2, 5, 1) and a pedal point. The second system includes a forte (f) dynamic marking and fingering numbers (5, 3, 2, 1, 3). The third system includes a mezzo-forte (mf) dynamic marking. The fourth system includes a piano (p) dynamic marking and a simile instruction. Pedal points are indicated by wavy lines under the bass line.

Odvážně ♩ = 100

1. Tráva neroste, edem za vodú, tam kde rožnovští, mládenci idú.

R. Tram tara, tram tara, tram tara- rararara, tram tara tram tara, tram tara- ra.

2. Aj, idú, idú, edem někeří, keří nosia na hlavách peří.

R.

3. Na hlavách peří, bílé klobúky, oni sa nesú jako panenky.

R.

4. Stávej, má milá, běž pro vodičku, Honzíček čeká, dá ti hubičku.

R.

5. A ja nestanu, hlava ňa bolí, co sem sa točila s tebú v tom koli.

R.

6. S tebú v tom koli, při tej muzice, kde si, synečku, plakal velice.

R.

Tónina Es dur

Dvě následující cvičení tě mají připravit na další písničku. Co je shodné s obr. č. 26 a obr. č. 28?

Po dvojité čáře napiš k pravé ruce jednotlivé stupně tóniny Es dur.

Noty v basovém klíči levé ruky jsou všechny zpřeházené. Najdi správné akordy a basové noty k nim přiřaď.

Na začátku cvičení doplň stupně, již podle opravené části posledního čtyřtaktí.

25

The musical score for exercise 25 is written in E major (one sharp) and 4/4 time. It consists of two systems. The first system contains three measures. The second system contains four measures. The first two measures of the second system have melodic lines in both the treble and bass staves. The last two measures of the second system contain chords in the treble staff and single notes in the bass staff. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below notes.

V písničce najdi stejný melodický motivek a zakroužkuj si ho.
V čem je rozdíl, co na obr. č. 27 chybí?
Označ ve cvičení Tóniku a Dominantu.

26

27

V Nevolickém oudolí

Mírně ♩ = 100

1. V Nevolickém oudolí, roste mnoho stromoví,

II: chodilo tam potěšení, ale už tam nechodí. :II

2. Chodili tam dva za ní, byli voba svobodni,

II: dej si pozor, má Andulko, z nich tě jeden vošidí! :II

3. Vošidí tě jedenkrát, dvakrát, třikrát, čtyřikrát,

II: škoda je tě, má Andulko, škoda je tě nastokrát. :II

Tónina A dur

28

Sedělo děvča

Mírně ♩ = 100

1. II: Sedělo děvča :II

II: v trávě zelenej. :II

2. II: Vilo voničky :II

II: z růže červenej. :II

3. II: „ Jak jich uviješ, :II

II: komuže jich dáš?“ :II

4. II: „ Tobě, synečku, :II

II: že k nám chodíváš “ :II

Z Moravy

Tónina E dur

Oh, Susanna

♩ = 142

6

11

14

Hudba i text S. C. Foster, č. text J. Škvorecký

Oh, Susanna

1. I've come from Alabama

With my banjo on my knee,

I'm going to Louisiana

My true love for to see.

It rained all night the day I left,

The weather was so dry,

The sun so hot I froze to death,

Susanna, oh, don't you cry.

R. I: Oh, Susanna, oh, don't you cry for me,

I,ve come from Alabama

With my banjo on my knee. :I

2. I had a dream the other night

When everything was still,

I Thought I saw Susanna dear

A coming down the hill.

The red, red rose was in her hand,

The tear was in in her eye,

I said: „ I'm coming from the south,

Susanna, don't you cry!“

R.

Zuzana

1. Přicházím až z Alabamy se svým banjem
sám a sám

a teď jdu do Louisiany navštívit svou milou
tam.

Slunce praží, z nebe hromy hřmí, můj cíl je
dalekej,

jenže láska má mě provází, Zuzano neplakej!

R. Ó Zuzano, Zuzano, mám tě rád!

Přicházím z tý velký dálky k vám,

na benžo budu hrát.

2. Včera v noci měl jsem krásnej sen a teď ho
povím vám,

zpíval jsem Zuzaně pod oknem, Zuzano, rád tě
mám.

Zuzana se z okna vykloní a šátkem zamává,

vzdychne, slzu z okna uroní, ach neplač láska
má!

R.

Praktická část

Obraty kvintakordu

Kvintakord je možné hrát i v jeho obměnách – obratech.

Když se spodní tón kvintakordu posune o oktávu výš, vznikne jeho první obrat, kterému říkáme **sextakord**. Používáme pro něj zkratku 6.

Když se spodní tón sextakordu také posune o oktávu výš, vznikne druhý obrat kvintakordu, kterému říkáme **kvartsextakord**. Pro kvartsextakord používáme zkratku 6/4(č. 6 nahoře, č. 4 dole).

Zahraj si podle not obraty kvintakordu C dur harmonicky i melodicky. Vyznač si základní tón ve všech akordech, ať vidíš, jak se základní tón přemísťuje.

Obraty kvintakordu

Sextakord poznáš v notách dobře podle toho, že má kvartu nahoře. A u kvartsextakordu zní kvarta dole.

Zahraj si písničku Takhle v Rokycanech. Poslouchej dobře a zakroužkuj červeně všechny sextakordy, které se v písničce objevují.

Takhle v Rokycanech

1 2 5 2 1 3 5 4 3 2 2 1

mf Tak-hle vRo-ky-ca-nech, tak-hle vRo-ky-ca-nech, po-le hou-čku tan-cu-jou,

5 1 2 5 1 3 5 3 2 2 1 1 2 1

tak-hle vRo-ky-ca-nech, tak-hle vRo-ky-ca-nech, po-ma-lou-čku - pra-cu-jou

V písničce Červená řeka určitě uslyšíš kvartsextakordy. Vyznač je všechny v notách.

Červená řeka

1 3 5 1 3 1 3 5 4 3 5 4 3 2 1 3

mf

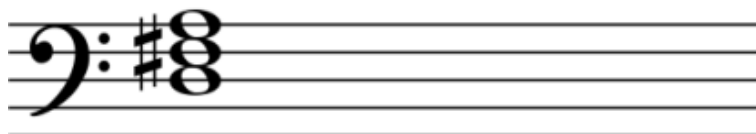
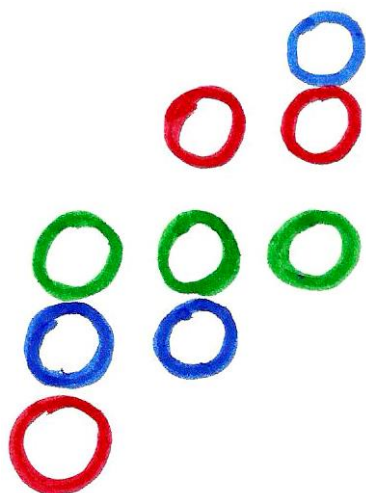
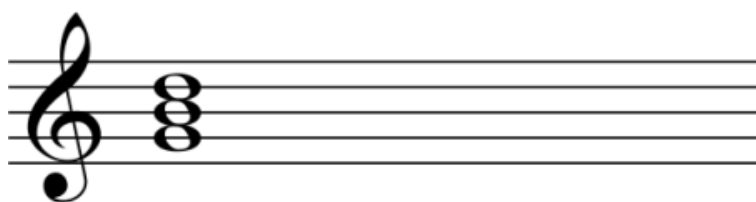
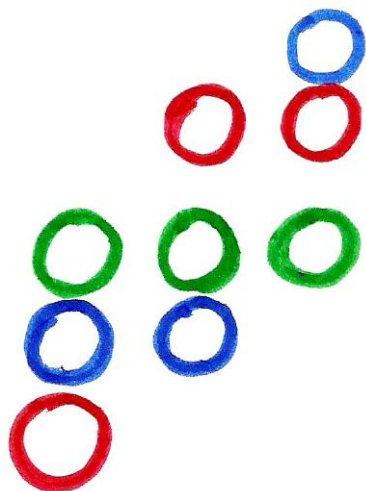
1 4 3 5

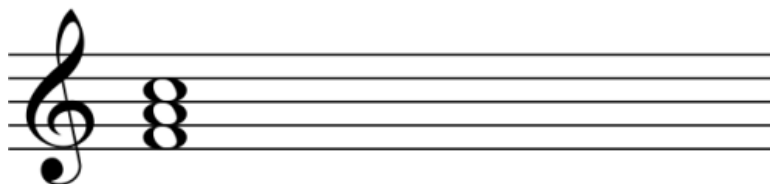
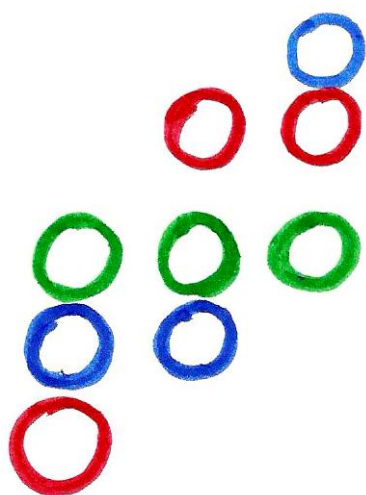
6 5 4 5 2 1 3 5

Pod tou skálou, kde proud řeky syčí,
a kde ční červený kamení, žije ten, co mi jen srdce ničí,
toho já ráda mám k zbláznění.

Ke každému kvintakordu vytvoř jeho obraty a zapiš je do notové osnovy. Do grafického znázornění doplň jména not. Akordy si zahraj. Připiš pod grafické znázornění označení tvaru akordu (5, 6, 6/4).

Doprovod pomocí tří akordů T S D

Pomocí akordů na T, S, D si doprovodíš většinu písniček. Takto vypadají akordy TSD v D dur.

Kvintakordy jsou označeny **akordovou značkou** podle jejich základního tónu.

TSD kvintakordy v D dur

Musical notation showing three chords in D major: D (I), G (IV), and A (V). The chords are represented by their root notes on a bass clef staff with a key signature of one sharp (F#).

Při doprovodu písni používáme akordy TSD v obrazech, aby se doprovod hrál pohodlněji. Nemusíš tak skákat po kvintakordech nahoru a dolů.

Kadence

Musical notation showing a cadence with three chords: D (I), G (IV), and A (V). The chords are represented by their root notes on a bass clef staff with a key signature of one sharp (F#).

Vyznač si základní tón akordu a napiš značku pro tvar akordu (5, 6, 6/4).

Použij kadenci D dur při doprovodu písničky Voděnka studená. Akordy zapiš do osnovy. Pod každý akord napiš zkratku T, S nebo D.

Voděnka studená

6

Voděnka studená, jako led, jako led,
nemohu má milá na tebe zapomnět.

Transponuj písničku do tóniny G dur. Vytvoř doprovod k písničce v tónině G dur. Nezapomeň na předznamení.

6

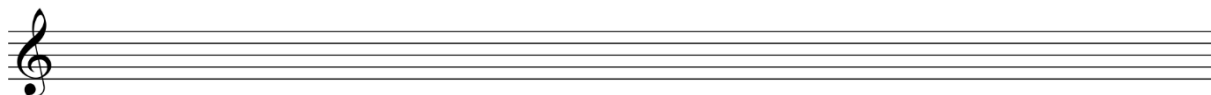
Kadence v tóninách C, G, D, F

Kadence v tónině představuje sled akordů na I., IV. a V. stupni, který hraje důležitou roli v hudbě. Pomocí kadence si můžeš doprovodit většinu písniček.

Napiš kvintakordy na všech stupních ve stupnici C dur. Vyznač I., IV. a V. stupeň. Napiš akordové značky pod kvintakordy na T, D a S podle jejich základního tónu. Například kvintakord g-h-d – pojmenuješ G.

Akordové značky se často používají ve zpěvnících lidové a populární hudby. Je to další cesta, jak si vytvořit doprovod k melodii.

Kadence v C dur

Zahraj si kadenci v C dur, kterou můžeš hrát ve třech pozicích. Akordy již nejsou jen ve tvaru kvintakordu, ale i v obratech.

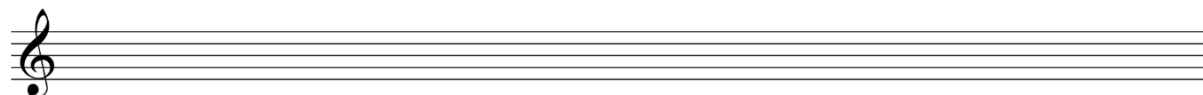
Vyznač si základní tón každého akordu. Dopiš pod každý akord akordovou značku a tvar akordu (kvintakord = 5, sextakord = 6, kvartsextakord = 4/6). Například G 6.

Základní tón u kvintakordu je jasný, je to spodní tón. U sextakordu a kvartsextakordu je základním tónem ten, který je vrchním tónem kvarty.

Napiš doškální kvintakordy v G dur do prázdné notové osnovy. Vyznač kvintakordy na T, D a S akordovou značkou.

Kadence v G dur

Zahraj si kadenci v G dur ve třech pozicích. Akordy již nejsou jen ve tvaru kvintakordu, ale i v obratech.

Vyznač si základní tón každého akordu. Dopiš pod každý akord akordovou značku a tvar akordu (kvintakord = 5, sextakord = 6, kvartsextakord = 4/6).

Základní tón u kvintakordu je jasný, je to spodní tón. U sextakordu a kvartsextakordu je základním tónem ten, který je vrchním tónem kvarty.

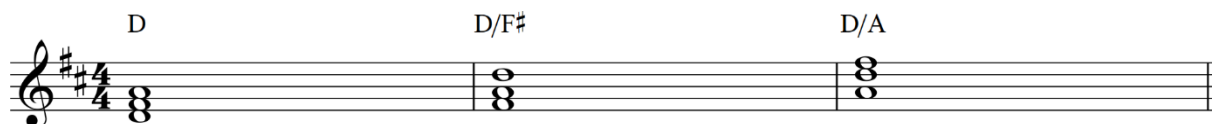
Akordové značky – obraty kvintakordu

Když chceš zapsat obraty kvintakordu akordovou značkou, použiješ lomítko a za ním napíšeš tón, který je nejniž. Například **C dur sextakord = C/E**, **C dur kvartsextakord = C/G**

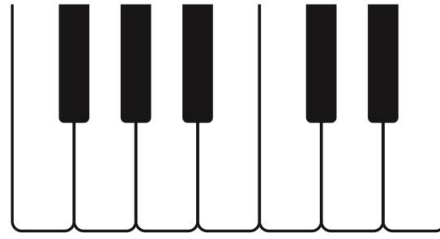
Zahraj si obraty kvintakordu D a prohlédni si zápis akordových značek.

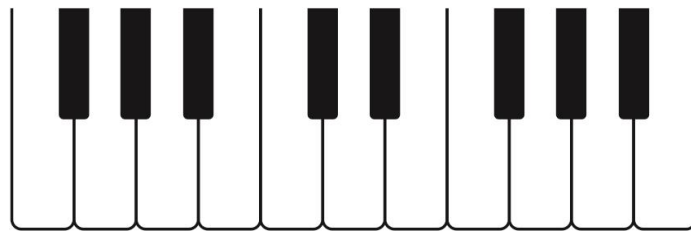

Vyznač na klaviatuře.

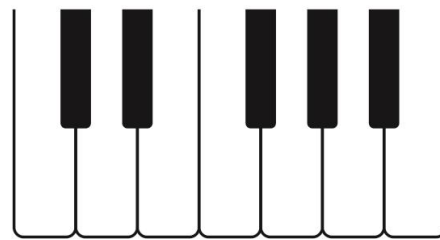
C/G

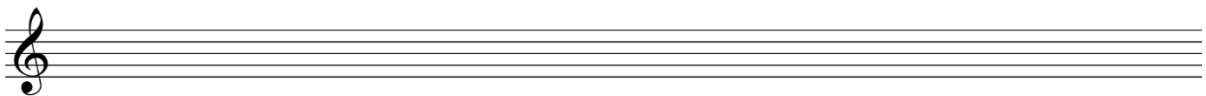
G/H

F/C

Napiš doškální kvintakordy v D dur do prázdné notové osnovy. Vyznač kvintakordy na T, D a S akordovou značkou.

Kadence v D dur

Zahraj si kadenci v D dur ve třech pozicích. Akordy již nejsou jen ve tvaru kvintakordu, ale i v obratech.

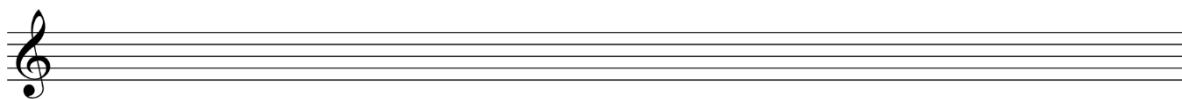
Vyznač si základní tón každého akordu. Dopiš pod každý akord akordovou značku, použij akordovou značku i pro obraty kvintakordu.

Základním tónem kvintakordu je spodní tón. U sextakordu a kvartsextakordu je základním tónem ten, který je vrchním tónem kvarty.

Napiš doškální kvintakordy v F dur do prázdné notové osnovy. Vyznač kvintakordy na T, D a S akordovou značkou.

Kadence v F dur

Zahraj si kadenci v F dur ve třech pozicích.

Vyznač si základní tón každého akordu. Dopiš pod každý akord akordovou značku, použij akordovou značku i pro obraty kvintakordu.

Základním tónem kvintakordu je spodní tón. U sextakordu a kvartsextakordu je základním tónem ten, který je vrchním tónem kvarty.

Stupnice A dur

Stupnice A dur má 3 křížky – fis, cis, gis.

Zahraj si cvičení na stupnici A dur.

Stupnice A dur

Musical notation for A major scale exercises in 2/4 time. The first staff shows an ascending scale in the right hand with fingerings 2, 3, 4, 5 and a triplet of 3. The second staff shows a descending scale in the right hand with a triplet of 3. The third staff shows an ascending scale in the left hand with fingerings 5, 4, 3, 2 and a triplet of 3. The fourth staff shows a descending scale in the left hand with a triplet of 3.

Stupnici se zkus naučit v rovném pohybu přes dvě oktávy. Dodrž níže předepsaný prstoklad.

A dur - prstoklad

Musical notation for A major scale fingering exercises in 4/4 time. The first system shows ascending and descending scales in both hands with fingerings 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 3, 4, 5. The second system shows ascending and descending scales in both hands with fingerings 5, 1, 3, 1, 4, 1, 3, 1, 3.

Vyznač si v notách barevně podkládání palce v pravé i levé ruce.

Kvintakord a obraty A dur

Vyznač v notách kvintakord červeně, sextakord zeleně a kvartsextakord modře.

Kadence A dur

Procvič si akordy, pomocí kterých můžeš doprovázet písničky v tónině A dur.

Valčíková figurace

Zkus si procvičit levou rukou valčíkovou figuraci v tónině A dur. Následně si zahraj písničku My Bonnie, která je napsána v rytmu valčíku.

Najdi v doprovodu písničky My Bonnie T, S a D a vyznač akordy na základních harmonických stupních. Zkus si zahrát nejdříve levou ruku v akordech.

My Bonnie

Tempo di valse
legato

5 4 3 4 3 2 1 2 1 5

mf Má lás-ka je za vel-kou lou-ží, je ná-d-her-ný

7 Ped. 1

ten o - ce - án, však můj srd-ce trá-pí a sou-ží, že

14 2 5 4 4 2 5

lás-ku já v zá-mo-ří mám. *f* Sám, sám, sám, sám,

22 *mf* 5 1 4

o lás-ce zá-moř-ský roz - jí - mám. Sám, sám,

28 2 5

sám, sám tak smut - nej sem a vzpo-mí - nám.

Vrať se ještě jednou k jednoduché valčíkové figuraci. Pokus se vytvořit doprovod v rytmu valčíku k písničce Na tý louce zelený.

Nejdříve si urči TSD a píseň doprovod' položeným akordem. Když si budeš jistý harmonií, zkus zapsat valčíkovou figuraci. Písničku se nauč hrát.

Na tý louce zelený

2 1 4 2 1 4 3 1

9 5 2 5 2 4 3

14 1. 2 3 4 2 3 4 2. 2 3 4

Na tý louce zelený, pasou se tam jeleni, pase je tam mysliveček v kamizolce zelený, zelený,
pase je tam mysliveček v kamizolce zelený.

Stupnice E dur

Stupnice E dur má čtyři křížky – fis, cis, gis, dis.

Stupnice E dur

Musical notation for the E major scale in 6/4 time. The key signature has four sharps (F#, C#, G#, D#). The scale is shown in two parts: ascending and descending. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below the notes.

Ascending: E (5), F# (4), C# (3), G# (2), A (5), B (4), C# (3), D# (2).

Descending: D# (2), C# (3), B (4), A (5), G# (4), F# (3), C# (2), E (5).

E dur – prstoklad

Musical notation for the E major scale in 4/4 time, showing fretting patterns. The key signature has four sharps (F#, C#, G#, D#). The scale is shown in two parts: ascending and descending. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above or below the notes.

Ascending: E (1), F# (3), C# (1), D# (4), E (1), F# (3), C# (1), D# (3), E (4), F# (5).

Descending: D# (1), C# (3), B (1), A (4), G# (1), F# (3), C# (1), E (5).

Kvintakord a obraty E dur

Napiš nad harmonické akordy akordové značky.

Kadence E dur

Zahraj si kadenci E dur. Do prázdných taktů dopiš akordy podle akordových značek.

E A/E H/Dis E E/G# A H/Fis E/G# E/H A/C# H E/H

Polková figurace

Procvič si levou rukou polkovou figuraci, kterou si hned můžeš vyzkoušet v písničce Já jsem z Kutné Hory.

Já jsem z Kutné Hory

Rázně

The musical score for 'Já jsem z Kutné Hory' is written in 2/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of two systems of piano accompaniment. The first system (measures 1-7) starts with a forte (f) dynamic and includes fingering numbers 1, 2, 3, 5, 4, and 5. The second system (measures 8-14) starts with a mezzo-forte (mf) dynamic and includes a forte (f) dynamic marking in measure 10. The piece concludes with a double bar line.

Já jsem z Kutné Hory, z Kutné Hory koudelníkův syn. Já mám v praze tři domy, až je koupím budou
mý. Já jsem z Kutné Hory, z Kutné Hory koudelníkův syn.

Kdyby byl Bavorov

The musical score for 'Kdyby byl Bavorov' is written in 2/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of two systems of piano accompaniment. The first system (measures 1-8) includes fingering numbers 2, 4, 5, 4, 3, 1, and 2. The second system (measures 9-16) includes a fingering number 5. The piece concludes with a double bar line.

Kdyby byl Bavorov, co jsou Vodňany, dal bych ti hubiček na obě strany.
Ale že je za vodou, za vodičkou studenou, nedám ti, má milá, ani jedinou.
Kdyby byl Bavorov, co Prachatice, dal bych ti hubiček na sta tisíce. Ale že je...

Vytvoř si doprovod pro písničku v rytmu polky. Použij polkovou figuraci. Pokud se v melodii vyskytne tón fis, použij v doprovodu H7.

Nejdříve si urči TSD a píseň doprovod' položeným akordem. Když si budeš jistý harmonií, zkus zapsat polkovou figuraci. Písničku se nauč hrát.

Stupnice B dur

Stupnice B dur má předznamenání dvě béčka – b, es.

Stupnice B dur

Musical notation for the B major scale in 3/4 time. The treble clef starts on B4 (F#) and the bass clef starts on B3 (F#). Fingerings are indicated by numbers 1-4 above the notes.

Poslouchej, jak zní stupnice B dur, která začíná od černé klávesy.

B dur - prstoklad

Musical notation for B major fingering exercises in 4/4 time. It shows ascending and descending patterns for both hands with detailed fingerings.

Vyznač si podkládání v pravé i levé ruce.

Kvintakord a obraty v B dur

Two systems of musical notation in B major, 12/8 time. The first system shows a treble and bass clef with a melody in the treble and a bass line in the bass. The second system is similar but includes a fermata over the final chord in the treble and a repeat sign at the end.

Napiš nad harmonické akordy akordovou značku.

Kadence B dur

Zahraj si kadenci B dur ve třech pozicích. Dopiš nad akordy akordové značky tam, kde chybí.

A single system of musical notation in B major, 3/4 time, showing a sequence of chords in the bass clef. Above the first four chords are the labels B \flat , E \flat /B \flat , F/A, and B \flat . Above the last chord is the label B \flat /F. There are two double bar lines in the middle of the sequence.

Synkopická příznávka

Procvič si levou rukou synkopickou příznávku. Budeš jí potřebovat v následující písničce.

A single system of musical notation in B major, 2/4 time, showing a syncopated bass line in the bass clef. The notation includes eighth and quarter notes with stems. The word *simile* is written below the final two measures.

Urči a označ základní harmonické funkce TSD v tomto cvičení.

Komáři se ženili

Vesele

mp

simile

7

mf

13

1. 2. 3. 4.

Komáři se ženili, bzum, bzum, ženili, kapky vína neměli, bzum, bzum, neměli.
Komáři se ženili, ženili, kapky vína neměli. Komáři se ženili, ženili, kapky vína neměli.

Beskyde, Beskyde

2 3 5 2 3 4

9 1 2 1 2 3 2 1 3 2 1 2

Beskyde, Beskyde, kdo po tobě ide? Černoooký bača ovečky zatáčá, černoooký bača ovečky zatáčá.
Aj bačo, bačo náš, černú košulku máš. Kdo ti ju vypere, když maměнку nemáš? Kdo Ti ju vypere, když
maměнку nemáš.

Vytvoř doprovod k písničce Beskyde, Beskyde. Když se objeví synkopa v melodii, použij v doprovodu jen čtvrtkové hodnoty.

Nejdříve si urči TSD a píseň doprovod položeným akordem. Když si budeš jistý harmonií, zkus zapsat synkopickou figuraci. Písničku se nauč hrát.

Stupnice Es dur

Stupnice Es dur má předznamenání tři béčka – b, es, as.

Stupnice Es dur

3 1 2 3 4 1 2 3

3 2 1 4 3 2 1

3 1 2 3 4 1 2 3

Stupnice Es dur začíná od černé klávesy, v pravé i levé ruce začneš 3. prstem.

Es dur - prstoklad

3 1 2 3 4 1 2 3 1 2 3 4 1 2 3

3 2 1 4 3 2 1 3 2 1 4 3 2 1 2

5 2 1 4 3 2 1 4 3 2 1 3

1 2 3 4 1 2 3 1 2 3 4 1 2 3

Procvič si prstoklad nejdříve každou rukou zvlášť. Nauč se stupnici v rovném pohybu přes dvě oktávy.

Kvintakord a obraty v Es dur

Two systems of musical notation in 12/8 time, key of E-flat major. The first system shows a treble and bass staff with a melody in the treble and a bass line in the bass. The second system starts with a '3' above the treble staff, indicating a triplet, and continues with the melody and bass line.

Napiš nad harmonické akordy akordovou značku.

Kadence Es dur

Dopiš, jak bude vypadat kadence v Es dur. Nad akordy dopiš akordové značky.

Single system of musical notation in 3/4 time, key of E-flat major. It shows a bass staff with a sequence of chords. Above the staff, the chord symbols Eb/Bb, Ab/C, Bb, and Eb/Bb are written.

Rozkladová figurace

V klidných a zpěvných písničkách je vhodné použít rozkladový doprovod. Procvič si levou rukou rozkladovou figuraci v Es dur. Připiš T, S a D k akordovým značkám.

Two systems of musical notation in 3/4 time, key of E-flat major. The first system shows a bass staff with a rhythmic pattern of eighth notes. Above the staff, the chord symbols Eb, Bb, and Bb 7 are written. The second system starts with a '4' above the staff, indicating a four-measure phrase, and continues with the rhythmic pattern. Above the staff, the chord symbols Eb, Ab, Bb 7, and Eb are written.

Když jsem k vám chodíval

Klidně

The musical score is written for piano in 3/4 time with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). It consists of four systems of staves. The first system (measures 1-5) is marked 'Klidně' and 'mp', with a 'legato' instruction. Fingerings are indicated: 1, 1 2 3, and 5. The second system (measures 6-10) includes a repeat sign and is marked 'mf'. The third system (measures 11-14) is marked 'mp'. The fourth system (measures 15-18) concludes the piece with a double bar line.

Když jsem k vám chodíval přes ty lesy, ach ouvej, přes ty lesy,
bejvalas, má milá, veselejší, ach ouvej, veselejší.
Ale teď jsi, holka bledá, snad že ti srdéčko vyspat nedá, ach ouvej, vyspat nedá.
Když jsem k vám chodíval přes kaluže, ach ouvej, přes kaluže,
bejvalas, má milá, jako růže, ach ouvej, jako růže.
Ale teď jsi...

Široký, hluboký

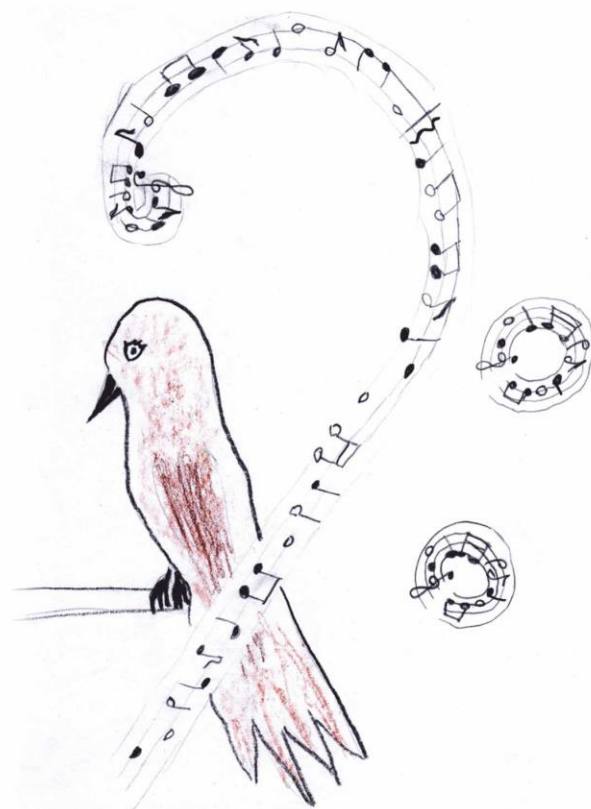
Široký hluboký, ty vltavský tůně.
Měl jsem já panenku, měl jsem já panenku, teď mi srdce stůně.
Měl jsem já panenku, měl jsem ji dvě léta.
Pryč mě ji odvedli, pryč mě ji odvedli, po lásce je veta.

Pokus se vytvořit doprovod k písničce Široký hluboký. Můžeš zkombinovat rozkladový doprovod a položené akordy.

Nejdříve si urči TSD a píseň doprovod' položeným akordem. Když si budeš jistý harmonií, zkus zapsat rozkladovou figuraci. Písničku se nauč hrát.

Základní umělecká škola Trutnov
Krkonošovo náměstí 73, 541 01 Trutnov
www.zustrutnov.cz